

Klarspråksarbetets villkor vid EU:s svenska översättningsenheter

Precis som inhemska myndighetstexter omfattas de svenska EU-översättningarna av Språklagens krav på ett ”vårdat, enkelt och begripligt” språk. Men vilka förutsättningar finns för att översättningarna ska leva upp till ett sådant krav? Syftet med den undersökning som ligger till grund för detta föredrag, är att beskriva den översättningsprocess som EU:s rättsakter genomgår, med särskilt fokus på att förklara och förstå hur de institutionella ramarna påverkar klarspråksarbetet inom denna process. Undersökningen finns även presenterad i min avhandling (som beräknas försvaras i september 2014).

I föredraget kommer jag att lyfta fram några av undersökningens huvudsakliga resultat. Dessa visar bland annat att texternas svårbegriplighet inte primärt beror på att de är översättningar, och inte heller kan förklaras enbart med att de är bundna till originaltexterna. Istället är de klarspråks hinder som finns i stor utsträckning desamma som i inhemska textproduktionsprocesser – exempelvis svårigheter som följer av att texterna har flera olika mottagargrupper, och att de är hårt bundna till tidigare översättnings utformning. Det är också tydligt att denna bundenhet är ett resultat såväl av normer för hur texterna bör utformas, som av arbetsrutiner, verktyg och andra institutionella faktorer. Av undersökningen framgår även att översättningarna i många avseenden inte kan betraktas som svenska texter, utan måste anses vara EU-texter på svenska. Någon mottagaranpassning till en svensk mottagare och en svensk referensram är därmed inte möjlig, och mycket av texternas svårbegriplighet för en svensk läsare beror på just detta. Detta illustrerar en kunskapsklyfta som blir relevant även för att förstå begriplighetshinder i inhemsk kommunikation. Samtidigt som översättningssituationen alltså i mångt och mycket överensstämmer med andra textproduktionsprocesser, ställer den vissa saker på sin spets – och kan därmed hjälpa oss att ställa nya frågor och utveckla även det klarspråksarbete som bedrivs nationellt.